

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ АЛГОРИТЪМ
ЗА ФОРМИРАНЕ НА КАПАЦИТЕТ ЗА
УПРАЖНЯВАНЕ
НА ДОБРОВОЛЧЕСКИ ТРУД ОТ СТУДЕНТИ

Даниела Тасевска

METHODOLOGICAL ALGORITHM
FOR EXERCISING CAPACITY FOR EXERCISE
OF VOLUNTEER WORK FROM STUDENTS

Daniela Tasevska

Abstract. In the article, the theoretical and applied analysis is devoted to the substantive debate on the framework of an institutional model for capacity building for volunteer work by students from the areas of helping professions. Volunteering is aimed at overcoming the problems of psycho-social adaptation to the academic environment of fresh-school students or the lack of skills to adapt to an unfamiliar environment. The scientific conceptualization of the methodological algorithm is based on the implementation of specific strategies for the prevention of the psycho-social health of the students.

Key words: volunteer work, academic environment, social adaptation, psycho-social health.

1. Въведение в проблематиката

Постъпването във висше училище е преход в индивидуалното развитие на младите хора, свързан с очаквани промени. Съществуват благоприятни и неблагоприятни личностни диспозиции за ефективно приспособяване към нова и в този смисъл непозната социална среда.

Предвид този научно аргументиран факт отправно се допуска, че уменията за адаптация към нова социална среда са в основата на успешното реализиране на прехода в академичната институция.

Същевременно отсъствието на доверително пространство за студентите, които изпитват сериозни затруднения в своята адаптация към академичната среда и в социалната комуникация с представителите на университетската институция, може да доведе до се-

риозни последици за студента и всъщност да е причина за криза на личността и за академично отпадане.

Затова е необходимо организиране на форми за психосоциална подкрепа на студенти от Великогърновския университет, които имат дефицити в уменията за приспособяване към университетската реалност.

Такава дейност може да бъде осъществявана от студенти от областта на поддържащите професии: ОКС – бакалавър, ОКС – магистър, ОНС – доктор, редовно и задочно обучение. До настоящия момент подобна практика не съществува.

В настоящата разработка теоретико-приложният анализ по съдържателното дебатиране на рамката на модела за изграждане на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти от областите на помагащите професии към проблемите на психосоциалната адаптация към академична среда се базира на научната концептуализация на методологическия алгоритъм по внедряване на конкретни стратегии за превенция и профилактика на психосоциалното здраве на студентите.

Това фактически означава тематично и инструментално обмисляне на мерките за възстановяване на студенти от уязвимата група или тези със затруднения в адаптацията към академичната среда на висшето училище. Подобна насоченост в разработването на модела за формиране на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти от специалност „Психология“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ налага:

1. Да се определи профилът на уязвимите лица, или т.нар. бенефициенти на доброволческия труд, упражняван от студенти психолози.

2. Да се проучат практики на философията на доброволческия труд при приложното обучение на студенти в специалности от областта на помагащите професии във висшите училища (български и чуждестранни университети).

3. Да се разработи методологически алгоритъм, оползотворяващ практическата реализация на модела за формиране на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти от специалности в сферата на помагащите професии към проблемите на психосоциалната адаптация към академична среда.

4. *Да се предложи план за превенция и защита на психосоциалното здраве на студентите от уязвимата група в контекста на психичното благополучие и по посока подобряване на уменията им за социална адаптация към академичната институция.*

Философията на доброволчеството в качеството му на социално-психологически феномен несъмнено ориентира авторите в спецификата на модела относно потенциала на доброволческия труд в утвърждаването на актуалната за Европейския съюз политика в контекста „Нови умения за нови работни места“ (Европейски икономически и социален комитет, 2012: 5).

Така например в специална Декларация на работодателите в България е изрично записано:

Ние, група български компании и организации, сред които компании лидери в своите браншове, заявяваме: За нас доброволчеството е ценност.

Ние вярваме, че: Доброволчеството е лична кауза, но и ценен опит. Доброволствайки, човек развива важни умения – като отговорност, организация, работа в екип, комуникация.

Ние обещаваме: Да вземаме предвид доброволческия опит при набиране на кандидати за работа. Да развиваме и подкрепяме доброволческа култура в рамките на организацията ни.

Ние призоваваме: Бъдете доброволци. Така помагате както на каузата, която сте избрали да подкрепите, така и на себе си.

Заявявайки своя ангажимент да зачитат доброволческия опит при подбора на кандидати, както и да развиват доброволчеството в структурите си, компанията и организацията в България целят допълнително да стимулират младите хора да даряват своите време и умения в подкрепа на значими обществени каузи (<https://timeheroes.org/volunteeringmatters/>).

2. Специфика на компетентностите за доброволчески труд

Предвид профилираната подготовка на студенти от специалности в сферата на поддържащите професии, то напълно логично е възстановителната програма към студентите със затруднения в адаптацията към академична среда да е базирана върху спектъра на психологическото консултиране и психологическата психотерапия.

От друга страна, тези обстоятелства предполагат и нова специфична роля на университетския преподавател, която отразява проактивната му функция в следните аспекти: „да ангажира, да осигурява възможности, да очаква постижения и да овластява обучаваните студенти“ (Дянкова, Дерменджиева 2018:116).

Осигуряването на ефективна среда за упражняване на доброволчески труд от студенти от специалност „Психология“ (професионалната сфера на помагането) във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ предполага операционализиране на методологически алгоритъм, включващ следните процедурни действия:

1. Идентифициране на потребностите на уязвимите лица – бенефициенти на доброволческия труд (студенти със затруднения в психосоциалната адаптация към академичната среда).

2. Дефиниране на конкретни мерки за намаляване на уязвимостта на засегнатите лица чрез тематично определяне на конкретни стратегии за превенция и профилактика на психосоциалното здраве на студентите със затруднения в адаптацията към академичната среда.

3. Кампания за подбор на студенти доброволци за упражняване на доброволчески труд спрямо студенти със затруднения в адаптацията към академичната среда.

4. Обучение за придобиване на конкретни умения в спектъра на психологическото консултиране и психологическата психотерапия за прилагане на възстановителната програма към студентите със затруднения в адаптацията към академична среда с оглед намаляване на тяхната уязвимост.

5. Наблюдение, обратна връзка и оценка на доброволческите изяви на студентите доброволци.

Предложеният методологически алгоритъм за внедряване на модел за формиране на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти, изучаващи специалности от области на помагащите професии, е спрямо уязвими лица със затруднения в адаптацията към академичната среда.

Научните претенции за практическо реализиране на методологическия алгоритъм по внедряване на модела за изграждане на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти психолози имат като основа следните предимства:

- *моделът отговаря на необходимостта от острата смяна на парадигмата на обучението във ВУ по посока завишаване на качеството на академична подготовка* практическа конкурентноспособност на преподавателите и на обучаваните;
- *честите контакти между студента доброволец и студента със затруднения биха редуцирали отрицателните ефекти от раздялата с близкото настояще, като отслабят негативните фантазии и страхове във връзка с „неочакваните/лошите неща“, които могат да му се случат в новата социална ситуация, породена от постъпването във висшето училище;*
- *развиването на капацитет за упражняване на доброволчески труд създава оптимални условия за реадaptацията и реинтеграцията на всички студенти от специалност „Психология“ независимо от техните различия: социален признак, националност, етническа принадлежност, специфични образователни потребности, пол и сексуална ориентация;*
- *доброволческият труд предоставя „неутрално“ пространство и мултидисциплинарно приложение на придобитите от студентите умения за професионални компетентности и труд.*

3. Заключение

Осигуряването на административна подкрепа за практическото реализиране на горепредложения методологически алгоритъм за внедряване на модел за изграждане на капацитет за упражняване на доброволчески труд от студенти психолози във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ се аргументира и в следните очаквани резултати:

1. *Формирани умения у студентите доброволци за идентифициране на естеството на психосоциалния проблем: особености на личността, социалния статус, евентуални здравословни проблеми и корекционни ресурси.*
2. *Очертана програма за оптимизиране на психосоциалната адаптация чрез интегриране на ключови проблеми в живота на студента със затруднения, възпрепятстващи обучението му във ВУ.*

3. *Ползване на инструментариум за диагностициране състоянието на физическо или умствено увреждане и степента на годност за включване в учебния процес по избраната специалност с оглед социалното и академичното интерниране.*

4. *Установени случаи на депривация, физическо или умствено увреждане от страна на потърсилите подкрепа студенти и насочване към адекватна експертна оценка и помощ.*

5. *Изграден капацитет на студента доброволец за посредничество при конфликтни ситуации в комуникативното взаимодействие (пренебрегване, тормоз, насилие) между всички страни, включени в академичната общност.*

Доброволството е възможност за студентите активно да участват в промяната на средата, организацията, взаимоотношенията. Каузите за доброволен труд в съвременния университет са все по-предпочитани, поради възможността да се действа и да се участва. Доброволството е начин на учене, на придобиване на знания и умения през целия живот на човека. Никога не е късно да започнеш с това „учене“ (<http://www.dfbulgaria.org/2011>).

БИБЛИОГРАФИЯ BIBLIOGRAPHY

1. Декларация на работодателите в България, 2016 г. – <https://timeheroes.org/volunteeringmatters>

2. Доброволството – възможност и промяна в общността, 2011 г. http://www.dfbulgaria.org/2011/dobrovolchestvo_vuzmojnost_promiana_obshtnostta/

3. **Дянкoвa, Г., С. Дeрмeнджeвa** (2018). Проактивна образователна среда развития креативной личности (подготовка педагогических специалистов в высших школах). – В: Развитие креативности личности в современном мультикультурном пространстве. Сборник материалов Международной научно-практической конференции. Елец, Россия, Елецкий государственный университет им. И. А. Бунина, 112–117. // **Dyankova, G., S. Dermendzhieva** (2018). Proaktivnaya obrazovatel'naya sreda razvitiya kreativnoy lichnosti (podgotovka pedagogicheskikh spetsialistov v vshih shkolah). – В: Razvitiye kreativnosti lichnosti v sovremennom mulytikulyturnom prostranstve. Sbornik materialov Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. Elets, Rossiya, Eletskiy gosudarstvenny universitet im. I. A. Bunina, 112–117.